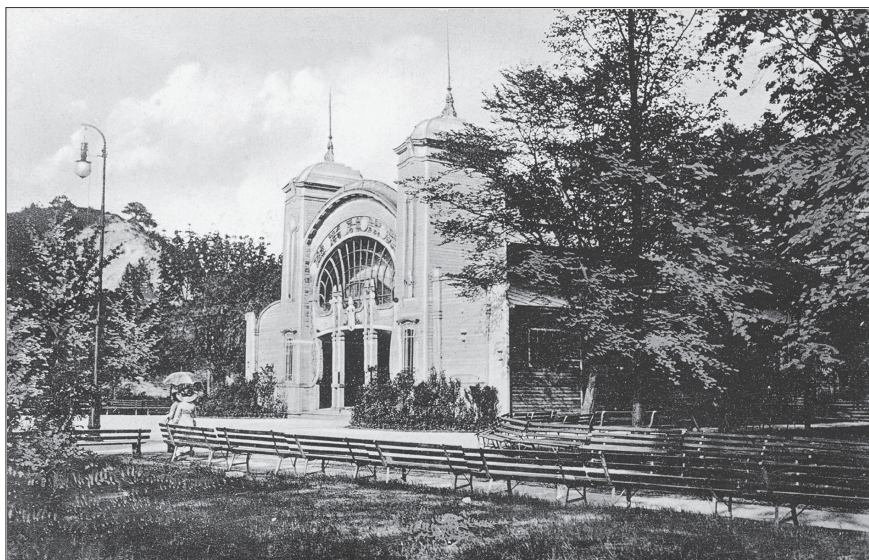




Bernardinų sodo paviljonas, kuriame 1903 m. vyko „Ars/Sztuka“ paroda.

Pavilonas sodo Bernardynų, kurioje buvo rodoma paroda „Sztuka“ w Wilnie w 1903 r.

ĮŽANGA

1903 m. Vilniuje įvyko pirmoji modernios dailės paroda, kurią surengė tapytojas Ferdinandas Ruščicas, pristatęs lenkų dailininkų draugijos „Sztuka“ kūrybą. Ši naujojo meno šalininkų draugija veikė Krokuvoje, kuri anuomet priklausė liberaliai Austrijos-Vengrijos imperijai. Tada carinės Rusijos užimtame ir politiškai bei kultūriškai persekiojame Vilniuje iš Krokuvos atkeliavusi paroda buvo svarbi naujojo meno, laisvos kūrybinės dvasios manifestacija.

Parodos šimtmečiui paminėti skirta mokslinė konferencija „XX amžiaus pradžios Vilnius: modernėjančios kultūros židinys“, kurią surengė Kultūros,

WSTĘP

W roku 1903 malarz Ferdynand Ruszczyc zorganizował w Wilnie pierwszą wystawę sztuki modernistycznej, podczas której przedstawił twórczość Stowarzyszenia Artystów Polskich „Sztuka“. „Sztuka“ działała w Krakowie, przynależącym do liberalnego zaboru austriackiego, natomiast w Wilnie panowała represyjna polityka caratu. Z tej przyczyny wystawa artystów krakowskich miała charakter wyraźnej manifestacji nowej sztuki i wolnego ducha twórczego.

Jubileuszowi stulecia tej wystawy była poświęcona konferencja naukowa p. t. „Wilno początku XX wieku: ognis-

filosofijos ir meno institutas M.K. Čiurlionio namuose Vilniuje 2003 m. spalio 9–10 dienomis. Konferencijoje pirmą kartą susirinko XX a. pradžios meną tyrinėjantys Lietuvos mokslininkai bei Krokuvos meno istorikai iš Jogailos universiteto ir Krokuvos nacionalinio muziejaus.

Konferencijos tikslas buvo ne tik „Sztukos“ parodos paminėjimas, bet ir platesnių kultūros reiškinių analizė bei nauja jų interpretacija. Kalbėta apie Vilniaus vietą europinėje kultūroje, ryšius ir analogijas su lenkų, rusų menu, nacionalinio stiliaus paieškų vingius, visuomenės mentaliteto sklaidą. Daugiausia dėmesio skirta Vilniaus modernėjimui įvairiose meno srityse – dailėje, literatūroje, teatre, architektūroje, fotografijoje. Šioje knygoje publikuojama konferencijos pranešimų medžiaga.

Finansinę paramą knygos leidybai suteikė Švietimo ir mokslo ministerijos Mokslo ir studijų departamentas. Už organizacę pagalbą rengiant konferenciją ir jos publikaciją dėkojame meno istoriškai Annai Baranowai iš Krokuvos. Už vertimus į lenkų kalbą nuoširdus ačiū Lenkų institutui Vilniuje ir jo direktorei dr. Małgorzatai Kasner.

ko nowoczesnej kultury“, zorganizowana przez Instytut Kultury, Filozofii i Sztuki w dniach 9–10 października 2003 roku w domu M. K. Čiurlionisa. W konferencji po raz pierwszy zebrali się badacze sztuki pierwszej połowy XX wieku z Litwy oraz historycy sztuki z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Muzeum Narodowego w Krakowie.

Celem konferencji było nie tylko uczczenie jubileuszowej wystawy „Sztuki“, lecz także analiza szerszych zjawisk kulturowych i nowa ich interpretacja. Mówiono o miejscu Wilna w kulturze Europy, o związkach i analogiach ze sztuką polską i rosyjską, o poszukiwaniu stylu narodowego, a także o mentalności społeczeństwa. Główną uwagę poświęcono modernizacji w różnych dziedzinach sztuki Wilna – w literaturze, teatrze, architekturze, fotografii. W książce tej publikujemy odczyty wygłoszone podczas konferencji.

Niniejsza publikacja jest dotowana przez Departament Nauki i Studiów Ministerstwa Oświaty i Nauki. Dziękujemy za pomoc w przygotowaniu konferencji i publikacji p. Annie Baranowej, historykowi sztuki z Krakowa, a także wyrażamy wdzięczność Instytutowi Polskiemu w Wilnie i jego dyrektorowi, dr Małgorzacie Kasner za przetłumaczenie tekstów litewskich na język polski.